

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2019-08-01 Nr. 643

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 93, 306, 441¹, 441³, 441⁴, 441⁶, 441⁷, 441⁸, 441⁹, 441¹¹, 441¹³ IR 441¹⁶ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos advokatūra (toliau – Advokatūra) susipažinusi su Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 93, 306, 441¹, 441³, 441⁴, 441⁶, 441⁷, 441⁸, 441⁹, 441¹¹, 441¹³ ir 441¹⁶ straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Projektas), teikia žemiau išdėstytas pastabas.

Projektu siūloma CPK 441⁴ str. 2 d. įtvirtinti privalomo advokato dalyvavimo grupės ieškinio procese išimtį, pagal kurią, grupei turėti advokatą neprivaloma, jei grupei atstovauja vartotojų asociacija ir byla teisme veda šios asociacijos darbuotojas, turintis aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą.

Pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme (toliau – TPĮ) įtvirtintą Teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principą, be kita ko, būtina žinoti *teisinio reguliavimo poreikį* (TPĮ 3 str. 2 d. 4 p.). Taip pat, TPĮ 3 str. 2 d. 5 p. nurodyta, kad būtina laikytis Efektyvumo principo, kuris reiškia, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, *teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausios ir ekonomiškiausios teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės*. Projekto aiškinamajame rašte (toliau – Aiškinamasis raštas) nurodoma, kad: nuo grupės ieškinio instituto atsiradimo, juo buvo bandyta pasinaudoti vos kelis kartus ir nesėkmingai; projektu siekiama tobulinti grupės ieškinio instituto civiliniame procese teisinį reguliavimą, atsisakant perteklinių ribojimų, siekiant greitesnio, efektyvesnio ir patrauklesnio proceso, taip pat sudarant palankesnes sąlygas teikti grupės ieškinius bylose, kylančiose iš vartojimo teisinių santykių. Tačiau, visų pirma, Aiškinamajame rašte nenurodyta ar reikalavimas turėti advokatą vartotojų grupės ieškinio nagrinėjimo procese koku nors būdu prisideda prie to, kad šis institutas nėra plačiai naudojamas. Taigi Projekto CPK 441⁴ str. 2 d. siūloma išimtis Teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principo neatitinka. Be kita ko, neišsiaiškinus ir nežinant ar reikalavimas turėti advokatą vartotojų grupės ieškinio nagrinėjimo procese prisideda prie šio instituto nenaudojimo praktikoje, akivaizdu, kad ne tik nėra nustatyta ar Projektu siūloma išimtis yra veiksmingiausia priemonė, bet ar apskritai ji bent kiek bus veiksminga ir tikslinga. Todėl Projekto CPK 441⁴ str. 2 d. siūloma išimtimi yra pažeidžiamas teisėkūros efektyvumo principas.

Svarbu paminėti, kad ypatinga advokato profesijos teisinė reikšmė yra pagrindžiama tuo, kad šios profesijos atstovams yra nustatyti aukšti reikalavimai išsilavinimui, profesionalumui, profesinei etikai, sveikatos būklei, kvalifikacijos kėlimui ir kt. Advokatas privalo būti apsidraudęs savo profesinę civilinę atsakomybę. Advokatas yra griežtai kontroliuojamas ir prižiūrimas Advokatūros ir už bet kokius savo profesinės veiklos bei etikos pažeidimus jam gali būti taikoma drausminė atsakomybė. Šie reikalavimai užtikrina, kad asmenims (įskaitant ir vartotojų grupes) bus tinkamai atstovaujama teisme ir jų teisės ir interesai bus tinkamai ginami, o advokatui pažeidus savo pareigas, asmenų (įskaitant ir vartotojų) interesai bus apsaugoti civilinės atsakomybės draudimo išmoka. Ši išmoka ypač svarbi, kai advokatas atstovauja ne vieną klientą, o grupę klientų. Taigi, CPK 441⁴ str. 2 d. įtvirtinus Projektu siūlomą išimtį, vartotojai, naudodamiesi ne advokato, bet ją atstovaujančios asociacijos paslaugomis, nebus apsaugoti nuo neprofesionalaus jų interesų atstovavimo bei tokio atstovavimo sukeltų neigiamų pasekmių. Papildomai pažymėtina, kad remiantis CPK 56 str. 3 d., kartu su advokatu byloje gali dalyvauti ir kitos srities specialistai.

Taip pat, Projekto aiškinamajame rašte paminėtas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) 2019 m. kovo 1 d. nutarimas, kuriuo buvo pripažinta, kad CPK 306 str. 3 d. prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau – Konstitucija). Vis dėl to, šis Konstitucinio Teismo nutarimas nepagrindžia Projekto siūlymo CPK 441⁴ str. 2 d. numatyti reikalavimo grupės ieškinio procese turėti advokatą išimtį, nes Konstitucinis Teismas minėtame nutarime pateikė išaiškinimą tik dėl CPK 306 str. 3 d., bet nepateikė bendro išaiškinimo, kuriuo remiantis būtų galima teigti, jog bet koks reikalavimas turėti privalomą advokatą yra prieštaraujantis Konstitucijai. Minėtą Konstitucinio Teismo nutarimą aiškinti plečiamai nėra pagrindo.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, manytina, kad Projekto siūlomas CPK 441⁴ str. 2 d. pakeitimas nėra pagrįstas teisėkūros pagrindų principais ir jų neatitinka bei visiškai neapsaugo vartotojų nuo neprofesionalaus atstovavimo ir nuo iš to galinčių kilti neigiamų pasekmių.

Pagarbiai

Lietuvos advokatūros

Advokatų tarybos pirmininko pavaduotojas

Mindaugas Kukaitis